

ЗАТВЕРДЖЕНО

НАКАЗОМ МІНІСТЕРСТВА

КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

№ 314 від "11" 06 1996 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО КРАЄЗНАВЧУ РОБОТУ БІБЛІОТЕК
СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ І
МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

КИЇВ 1996

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Мета "Положення..." - удосконалення красназвачої діяльності бібліотек, уточнення її змісту, основних завдань.

1.2. Красназвача діяльність бібліотек - один з провідних напрямів бібліотечної роботи - передбачає виявлення, збирання і організацію загальнодоступного користування інформацією про певну місцевість /край/^{X/}, зафіксовану у документах. Красназвача діяльність бібліотек здійснюється в формах, в цілому притаманних бібліотечній роботі.

1.3. Красназвача діяльність бібліотек сприяє:

- соціальному, економічному, культурному розвитку краю;
- охороні і раціональному використанню природних багатств і культурної спадщини краю;
- всебічному вивченню і науковому дослідженню краю;
- формуванню національної свідомості, вихованню поваги до історії і культури краю;
- розвитку творчих здібностей особистості на основі місцевих традицій народного та професійного мистецтва.

1.4. Базові красназвачої діяльності бібліотек є красназвачі фонди, які включають:

1/ документи, пов'язані з краєм змістом, - незалежно від тиража, мови, місця видання чи виготовлення, політичної чи ідейної спрямованості /красназвачі документи/;

2/ документи, пов'язані з краєм походження /місцеві видання/, опубліковані на території краю, - незалежно від їх змісту, виду, способу видання, мови, в т.ч. малотиражні, внутрівідомчі, вузько-спеціальні та ін.

X/ поняття "край" у даному "положенні..." розглядається як конкретна частина країни, яка співпадає з одиницею сучасного адміністративно-територіального поділу /область, район, місто, село тощо/. В окремих випадках поняття "край" може бути розширено за межі адміністративно-територіального поділу - відносно територій, які мають специфічні історичні, природничо-географічні, економічні ознаки /Волинь, Поділля, Полісся, Галичина тощо/.

1.5. Координують краєзнавчу діяльність бібліотек в державі, області, місті, районі, селі і здійснюють методичне забезпечення Національна парламентська бібліотека України, Державна бібліотека України для юнацтва, Державна бібліотека України для дітей, Одеська державна наукова бібліотека ім.М.Горького, Харківська державна наукова бібліотека ім.В.Г.Короленка, Державна історична бібліотека України, універсальна наукова бібліотека ім.І.Франка Автономної Республіки Крим, обласні універсальні наукові бібліотеки, центральні міські і районні бібліотеки.

1.6. Краєзнавча робота здійснюється у відповідності з діючим законодавством України, стандартами та іншими документами, які регламентують бібліотечну діяльність, цим положенням.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ БІБЛІОТЕК

2.1. Краєзнавча робота окремої бібліотеки ведеться у відповідності з статутом /положенням/ бібліотеки, її завданнями і функціями.

2.1.1. Краєзнавчу роботу здійснюють спеціальні структурні підрозділи /відділи, сектори/, або працівники, які відповідають за цю ділянку роботи, - за участь і в координації з усіма підрозділами, на основі фондів і довідково-бібліографічного апарату бібліотек.

2.2. Краєзнавча робота бібліотек проводиться на засадах:

- єдності організаційних, методичних рішень, координації і кооперування;
- раціонального використання бібліотечно-бібліографічних ресурсів регіону;
- впровадження в практику роботи сучасних технологій і результатів наукових досліджень.

3. ФУНДІЇ БІБЛІОТЕК

3.1. Національна парламентська бібліотека України формує на основі обов'язкового примірника документів країнознавчий фонд, здійснює бібліотечно-бібліографічне обслуговування читачів, методично забезпечує виконання бібліотеками краєзнавчої роботи:

- визначає і аналізує стан краєзнавчої діяльності бібліотек, визначає її напрями, вирішує організаційні і методичні проблеми;
- розробляє і впроваджує документи нормативного і методичного характеру, перспективні плани і програми;
- узгоджує напрями, організаційні і методичні питання краєзнавчої діяльності з крупними науковими і галузевими бібліотеками країни, які очолюють свою бібліотечну мережу; координує роботу по формуванню системи краєзнавчих бібліографічних посібників;
- надає методичну і практичну допомогу бібліотекам країни з конкретних питань краєзнавчої роботи, опирає у виявленні, збиранні і використанні краєзнавчих матеріалів;
- проводить науково-дослідну роботу в галузі краєзнавчої діяльності бібліотек;
- поширює кращий досвід краєзнавчої роботи бібліотек;
- організовує наради, науково-практичні конференції, семінари, стажування та інші заходи з питань краєзнавчої роботи бібліотек.

3.2. Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького і Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка:

- формують фонд краєзнавчих документів;
- здійснюють бібліографічну діяльність в галузі краєзнавства;
- обслуговують читачів краєзнавчими документами;
- популяризують краєзнавчі документи засобами бібліотечної роботи;
- визначають і аналізують стан краєзнавчої діяльності бібліотек, беруть участь у визначенні її напрямів, вирішенні організаційних і методичних проблем, розробці і впровадженні документів нормативного і методичного характеру, перспективних планів і програм;
- надають методичну допомогу бібліотекам з конкретних питань краєзнавчої роботи;
- проводять науково-дослідну роботу в галузі краєзнавчої діяльності бібліотек;
- поширюють кращий досвід краєзнавчої роботи бібліотек;
- проводять науково-практичні конференції, семінари, стажування та інші заходи з питань краєзнавчої роботи бібліотек;
- координують роботу по основних напрямках краєзнавчої діяльності бібліотек.

3.3. Державна бібліотека України для дітей і Державна бібліотека України для юнацтва здійснюють методичну, практичну і консультативну допомогу з питань краєзнавства для бібліотек, які обслуговують дітей і юнацтво, організаторів читання цієї категорії читачів:

- формують фонд методично-бібліографічних матеріалів краєзнавчого характеру, підготовлених бібліотеками України для дітей і юнацтва, і на його основі узагальнюють і поширюють краєвий досвід краєзнавчої роботи серед юних читачів;
- розробляють матеріали методичного характеру з питань краєзнавчої роботи серед дітей і юнацтва;
- проводять науково-дослідну роботу в галузі краєзнавчої діяльності бібліотек;
- координують з іншими бібліотеками підготовку та видання спільних методичних матеріалів, нормативних документів, проведення наукових досліджень та заходів по підвищенню кваліфікації з питань бібліотечного краєзнавства.

3.4. Державна історична бібліотека України:

- формує з максимальною повнотою фонд документів з історії країв, місцевостей, населених пунктів, здійснює бібліографічну інформацію про них, популяризує історичні знання;
- формує бібліографічну базу даних з історії України, історичного краєзнавства, суміжних історичних дисциплін;
- аналізує діяльність бібліотек України в галузі історичного краєзнавства, визначає шляхи і напрями її дальшого удосконалення;
- вивчає, узагальнює і поширює краєвий досвід історико-краєзнавчої роботи бібліотек;
- бере участь у розробці питань теорії і практики краєзнавчої діяльності та проводить науково-дослідну роботу;
- проводить науково-практичні конференції, семінари, стажування, консультації для працівників бібліотек з питань організації і удосконалення історико-краєзнавчої діяльності бібліотек;
- координує свою діяльність з бібліотеками, науково-дослідними установами, учбовими закладами, громадськими організаціями та ін.

3.5. Універсальна наукова бібліотека ім.І.Франка Автономної Республіки Крим, обласні універсальні наукові бібліотеки:

- виявляють краєзнавчі документи та місцеві видання і на основі обов'язкового примірника місцевих видань формують краєзнавчий фонд;
- відображають відомості про краєзнавчі документи і місцеві видання, незалежно від місця зберігання, у зведеному краєзнавчому каталозі і каталозі місцевих видань;

- створюють фактографічні краєзнавчі банки даних;
- здійснюють бібліографічне інформування про краєзнавчі документи і місцеві видання;
- забезпечують формування системи краєзнавчих бібліографічних посібників;
- обслуговують краєзнавчими документами і місцевими виданнями читачів своєї бібліотеки, інших бібліотек - по міжбібліотечному абонементу;
- популяризують краєзнавчі документи засобами бібліотечної роботи;
- надають методичну допомогу в краєзнавчій роботі бібліотекам області, узагальнюють і поширюють кращий досвід;
- проводять науково-дослідну роботу з питань краєзнавчої діяльності бібліотек;
- організують міжвідомчу взаємодію бібліотек області по основних напрямках краєзнавчої діяльності на основі зведеного перспективного планування.

3.6. Обласні бібліотеки для дітей і обласні бібліотеки для юнацтва:

- виявляють і зосереджують у фонді максимально повне зібрання краєзнавчих документів відповідно до вікових категорій читачів;
- формують краєзнавчий довідково-бібліографічний апарат;
- формують банки краєзнавчих даних;
- складають краєзнавчі бібліографічні посібники;
- здійснюють бібліографічне інформування з питань краєзнавства свого читацького контингенту;
- пропагують краєзнавчу літературу, поширюють знання про край відповідними формами масової роботи;
- використовують краєзнавчі матеріали у виховній роботі;
- надають методичну допомогу в краєзнавчій роботі бібліотекам області, узагальнюють і поширюють кращий досвід;
- проводять науково-дослідну роботу в галузі краєзнавчої діяльності бібліотек для дітей та юнацтва;
- координують свою діяльність з бібліотеками, навчальними закладами, громадськими організаціями та ін.

3.7. Централізовані бібліотечні системи^{x/}:

^{x/} В регіонах, де немає ЦЕС, краєзнавчу роботу здійснюють бібліотеки функції яких аналогічні функціям ЦБ та філіалів.

- формують краєзнавчий фонд: у центральній бібліотеці - в повному складі, у філіалах - фонд документів про регіон, який обслуговують;

- організовують довідково-бібліографічний апарат /зведену краєзнавчу картотеку в центральній бібліотеці та краєзнавчі картотеки в бібліотеках-філіалах; фонд довідкових і бібліографічних посібників краєзнавчого змісту, архів виконаних довідок краєзнавчої тематики; фактографічні картотеки з питань історії, культури, економіки, екології краю/;

- здійснюють бібліотечно-бібліографічне обслуговування з питань краєзнавства;

- популяризують документи про край, поширюють інформацію про його історичні, економічні, політичні, культурні та інші особливості;

- беруть участь в експериментальних розробках і впровадженні результатів наукових досліджень з питань бібліотечного краєзнавства;

- координують краєзнавчу діяльність бібліотек району, поширюють кращий досвід роботи, співпрацюють з учбовими закладами, культурно-освітніми установами і громадськими організаціями, товариствами, краєзнавчими осередками.

Савицька
15.05.96

Редка (Демченко)
29.05.96р.

Редка
(Завідувачка)
04.06.96

Мікаїл
04.06.96

Примірний розподіл функцій бібліотек області
по формуванню системи краєзнавчих бібліографічних посібників

1. Наукові бібліотеки філії НАН України:

- а/ науково-допоміжні галузеві і тематичні краєзнавчі покажчики;
- б/ покажчики праць філії;
- в/ біобібліографічні і персональні посібники про працівників філії;
- г/ покажчики змісту періодичних видань, збірників, видань, що продовжуються, які видаються науковими установами філії.

2. Галузеві бібліотеки:

- а/ науково-допоміжні галузеві і тематичні покажчики.

3. Бібліотеки вузів:

- а/ науково-допоміжні галузеві і тематичні покажчики про край;
- б/ покажчики праць вузу;
- в/ краєзнавчі бібліографічні покажчики, які забезпечують навчальні і загальноосвітні потреби студентів.

4. Універсальна наукова бібліотека ім.І.Франка Автономної Республіки Крим, обласні універсальні наукові бібліотеки:

- а/ універсальні поточні покажчики літератури про край;
- б/ ретроспективні покажчики універсального характеру, зведені друковані каталоги краєзнавчих книг;
- в/ рекомендаційні посібники універсального характеру типу "Що читати про край", календарі знаменних і пам'ятних дат краю;
- г/ галузеві і тематичні посібники;
- д/ біобібліографічні і персональні посібники;
- е/ краєзнавчі бібліографічні покажчики другого і вищих ступенів.

5. Обласні бібліотеки для юнацтва і обласні бібліотеки для дітей:

- а/ рекомендаційні посібники універсального характеру типу "Що читати про край", календарі місцевих пам'ятних дат /спільно з ОУНБ/
- б/ рекомендаційні краєзнавчі посібники /тематичні і біобібліографічні/ для юнацтва і дітей.

6. Централізовані бібліотечні системи:

- а/ універсальні краєзнавчі рекомендаційні посібники про райони і міста;
- б/ тематичні і біобібліографічні посібники "малих форм".